

Rapport fra vurderingsutvalget for ny norsk sakprosa for barn og unge 2020

Rapporten er et samarbeid mellom utvalgsleder og administrasjonen.

Fakta om påmeldinger og innkjøp/statistikk

Generelt:

	Påmeldt	Innkjøpt	Avslått
Parallellutgave	25	15	9
Kun p-bok	31	13	15
Nynorsk	5	4	-
Bokmål	50	24	23
Produksjonsstøtte	24	19	5
Totalt	56	28	24

Påmeldings-/innkjøpstall siste 3 år

	Påmeldt	Innkjøpt	Avslått
2020	56	28	24
2019	56	27	28
2018	30	21	6

Påmeldinger og innkjøp fordelt på forlag i 2020

Forlag	Påmeldt	Innkjøpt	Avslått
ARI DESIGN ANITA SLETTEN TORP	1	-	1
CAPPELEN DAMM AS	14	7	6
FORTELLERFORLAGET Finn Valgermo	1	-	1
GAVECA, NILS PETTER VIGESTØL	1	-	-
GOLLEGIELLA Magga Lukkari	1	-	1
GYLDENDAL NORSK FORLAG AS	13	10	3

Forlag	Påmeldt	Innkjøpt	Avslått
H ASCHEHOUG & CO W NYGAARD AS	2	2	-
IKO-FORLAGET AS	2	1	1
J M STENERSENS FORLAG AS	1	-	1
KAGGE FORLAG AS	2	2	-
KREMPIG NATUR & FOTO	1	-	1
MANGSCHOU AS	1	-	1
MELK	1	-	1
NORSK FORENING FOR PROSJEKTLEDELSE	1	-	1
PAX FORLAG AS	1	-	1
PITCH FORLAG AS	1	-	1
SKALD AS	2	1	-
SPARTACUS FORLAG AS	1	-	1
STIFTINGA DET NORSKE SAMLAGET	1	1	-
SVEIO KYSTLAG	1	-	1
TORBJØRN DAHL – HELLCHES	1	-	1
VIGMOSTAD & BJØRKE AS	6	4	1
Hvor mange forlag totalt	22	28	24

Om utvalget

Kort om utvalget og utvalgets kompetanse, erfaring og bakgrunn:

Mari Hopland (leder). Bachelor i bibliotek og informasjonsvitenskap fra Høgskolen i Oslo, bibliotekleder ved Hamarøy bibliotek, tidligere erfaring som bibliotekleder i videregående skolebibliotek.

Mari Kanstad Johnsen. Forfatter, illustratør og billedkunstner med utdanning fra Kunsthøgskolen i Oslo og Konstfack i Stockholm.

Bjørn Arild Ersland. Forfatter på heltid siden 1999, med et spesielt engasjement for sakprosa for barn. Professor II i barne- og ungdomslitterær skrivekunst ved Universitetet i Stavanger.

To nye utvalgsmedlemmer Mari Hopland (utvalgsleder) og Bjørn Arild Ersland siden fjoråret.

Utvalget har hatt to møter. Begge møtene er gjennomført digitalt.

Alle utvalgsmedlemmer leser og vurderer alle påmeldte titler.

Trender og tendenser både i påmeldte og innkjøpte titler

Tematikker i innkjøpte titler. Antall påmeldte titler i parentes

Enkelte titler kan plasseres i flere kategorier, men kun én kategori er valgt for hver tittel.

Biografi:	2 (4)
Helse:	3 (4)
Historie:	5 (9)
Hobby/Sport:	0 (4)
Natur/Miljø:	13 (20)
Samfunn:	5 (10)
Språk:	0 (1)

Som tidligere år skrives det mest sakprosa for barn og unge om naturvitenskapelige tema. Det er allikevel en god bredde i tematikk i både påmeldte og innkjøpte bøker.

Sjangre

Innen sjangeren sakprosa er det ulike uttrykk, både tegneserier, bildebøker, myldrebøker og tekstbasert sakprosa. Alle de innkjøpte bøkene inneholder illustrasjoner eller fotografier. Vi finner både bildebøker, illustrert sakprosa og tegneserier. Det er lagt vekt på at bøkene har illustrasjoner av høy kvalitet som understøtter og utvider bokas tekst.

Målgruppe innkjøpte titler (påmeldte titler i parentes)

Barn og unge til og med 4.trinn:	15 (27)
Barn og unge fra 5.trinn og oppover:	13 (25)

Det er jevn fordeling av titler for de to kategoriene, men få som retter seg mot de yngste barna.

Utgivere

Utvalget ser stor bredde i forlag som utgir sakprosa for barn og unge. 21 forlag har meldt på bøker, og det er kjøpt inn titler fra 8 ulike forlag. 3 forlag har gitt ut 31 av de påmeldte bøkene. 18 forlag har meldt på en eller to titler, og det er kjøpt inn titler fra 5 av disse.

Utvalgets vurderinger

Årets avsetning var på totalt kr 6 200 000, i tillegg kom kr 1 mill. i stimuleringsmidler i forbindelse med koronasituasjonen, samt kr 90 000 i omdisponerte midler. Det var altså mulig å kjøpe inn totalt 28 titler.

Vurderingsutvalget legger i tråd med retningslinjene for innkjøpsordningen vekt på innkjøp av sakprosa som fremstår som helhetlige litterære verk og holder høy kvalitet i alle ledd. Innkjøpene skal bidra til at det blir skapt, utgitt, spredt og lest ny norsk sakprosa av høy kvalitet for barn og unge.

I 2020 ser vi at det er mange utgivelser med natur og miljø som tema, over halvpartene av innkjøpene har naturvitenskapelige tema. De øvrige titlene har et bredt spenn i tema, og utvalget ønsker velkommen sakprosa for barn og unge som speiler både samfunnet og de tema barn og unge er opptatt av i dag. Andelen utgivelser på nynorsk er relativt lav, med 5 påmeldte utgivelser.

Blandingsuttrykk, bøker som har elementer fra flere sjangere som tegneserier, sakprosa og bildebøker, har blitt diskutert. I 2020 valgte ikke utvalget å sende titler videre for vurdering i andre utvalg, men det har vært diskutert.

Nivået på de innkjøpte titlene er høyt, og det er flere titler som kunne vært kjøpt inn etter innkjøpsordningens retningslinjer dersom det hadde vært mer midler. Vi ser flere utgivelser som gjør sakprosaen levende, spennende og tilgjengelig på en svært god måte. Vi har prioritert utgivelser med høy visuell kvalitet, der illustrasjoner er en helhetlig del av verket og bærer historien sammen med teksten, og titler som henvender seg spesielt godt til målgruppa. Vi har også lagt vekt på at de innkjøpte bøkene skal dekke en stor sjangermessig bredde.

Utvalgets tanker om ordningens rammer og innretning

Det utgis mye norsk sakprosa for barn og unge av høy kvalitet. Antall påmeldinger til denne innkjøpsordningen er på samme nivå som året før, og viser bredde både i utgivere og tematikk. Det er påmeldte titler som ikke holder ønsket nivå for formålet

med innkjøpsordningen. Det er også titler av høy kvalitet som ikke er kjøpt inn på grunn av økonomi.

Det er kun to påmeldingsfrister til innkjøpsordningen, noe som gjør at det i flere tilfeller tar svært lang tid fra utgivelsen til bibliotekene mottar de innkjøpte titlene. Det er eksempler i 2020 der titler utgitt i januar 2020 ikke kom til folkebibliotekene før i januar 2021. Dette skyldes treghet i flere ledd, men kun to påmeldingsfrister er sterkt medvirkende.

I 2020 ble rapporten *Logikker i strid* publisert. Den vurderer innkjøpsordningen for ny norsk sakprosa for barn og unge som underfinansiert, og hevder at den store andelen avslag basert på økonomi, ikke kvalitet, utfordrer ordningens legitimitet. Innkjøpsordningen skal revideres, og utvalget ser positivt på de forslagene som fremmes i *Logikker i strid*.

Innkjøpslister som vedlegg til rapport – endelig liste for året